

ACC. N.R. M. 9606:1-9.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Laga Bengtsson

Härad: Albo

Adress: Bunskull Hjörtsberga

Socken: Hjörtsberga

Berättat av: Emma Bengtsson

Uppteckningsår: 1945

Född år 1864 i Hjörtsberga

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hemmets pagedande.

L.u.F. 49.

ACC. N:R M. 9606:1.

Hemmets prydnader.

Morfur och mormor gifte sig 1860, och deras äktenskap varade till 1888, då morfur dog.

I deras hem fäste man i slutan midsummarafton. Man tog ek-, bok- och björkkristar samt kristar av elva buskar, frödigas kristar med stora blomblad. I bakut i slugrummet fanns brokar och ringar till en s.k. gälle. I den placerades lövrukor. I den stora öppna spisen satte en mindre björk med kronan neråt och stammen uppåt skorstenen. På den stora flata spishallen av sten lades ängsblommor av alla slag i rader, kyrkanten och ringar. På samma

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2.
allt förades i kammaren, köket och
förstugan. I kökspisens plackades
hussgräden bort för att göra plats
åt torrskor. På golven ströddes torv
av de nämnda trädslagen.

Till jul ströddes också golvet, men
då med finhackat granis. Under mat-
bordet skulle husfadern egenhändigt
strö med grovhackat, storberrigt
granis för att det skulle bli bra
korn under året.

Nu händer det ofta under sommaren,
att man pyggar stugan med torv och
blommar, men aldrig så omständligt
som vid midsummar. Under tiden
spisen icke användes sattes ofta en
enbuske i den.

2. Tre gånger under året, till jul

och midummar gjordes storskurning. Då skurades både tak och golv. Hela spannan vatten hölldes ut på golvet. Man gnodde med björk kvistar och förkude sedan upp med vitmossa. För detta ändamål hade man plöskat och brett ut till förkoning på vinden stora lager av vitmossa. Det skurades även andra gånger under året fast i mindre omfattning.

Mattor användes ej under denna tid men på 1880-talet var de mormor två mattor, en till stugrummet och en till kammaren.

Väggarna pryddes till jul med "julapapper". De flesta med bibliska motiv men ett föreställde ett slag emellan lykar och fransmän. I stug-

ACC. N:R M. 9606: 4.

4.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

rummets tak hängdes den stora "juba-
duken" upp. Den var av hellinné och
storleken var 8 x 48 alnar. (Duken finns
ännu i behåll) Rummens tapeter voro
blåaktiga med gulvita ränder. Köket
och förstugan iuknade tapeter. I köket
var de nakna kimmerstaggarna kritade
och i förstugan målade. I stugrummet
hängde två tavlor, som voro köpta i
Köpen på 1860-talet. Den ena före-
ställdes Oscar den T:s sista stunder
med de kungliga samlade omkring
dödsställen. På den andra tavlan
synes Napoleon rida i spetsen för sina
generaler. På 1880-talet prenumererade
morfar på Svenska Familj-Journalen
och med denna följde två förgädda
plusscher; Skaget vid Sylzen och

Ljusning vid bord som morfar sat inramat.
På bordet lades dukar till högtiden
och kalas. Till vardags nyttjades inga
dukar.

På skiffenjet och drackistan stod
varjehandad prydnader. Morfar och mormor
ägde en guldskål, ett stop, två silverkar-
fat och sex silverkar av kenny, två
"silverbullar" - mindre kygare - samt
två ljusstakar och en liten mardel
av marmor. Dessa saker var utställda
till prydnad förutom spegel, kaffekanna,
kruka och askor.

I stugrummet var en stor öppen
spis med två eldstäder, en större och
en mindre, gruen samt en bakugn.
Ovanpå bänken var en forugn,
där brödstickor ^{och} kaka tillagades.

ACC. NR M. 9606:6.

6.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Darjämte var i spisen inmurat ett
ugnskåp, i vilket fanns tre hyllor,
ett för tallrikar och koppar och de
övriga för strumpor och andra saker.
Till ugnskåpet och förkugnen var
brudbrar, men till bakugnen stängdes
med en smidd järndörr. I spisen var
två spjäll, som reglerades genom
stakar i taket. Gruan och bak-
ugnen hade gemensamt spjäll och
det andra hörde till den stora
eldstaden. Om höstarna, när det
inte var så kallt, eldades endast
i gruan, ty den stora eldstaden
skulle vara pyntad och fin. Spisen
var så stor, att tre fyra personer
kunde sitta i den i bedd och värma
ryggen. Om vin och kvällen steg man

ACC. N:R M. 9606:7.

27.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

i blotta linnet upp på spishallen
och värmdes sig, innan man gick till
sängs.

Man lyste sig med fotogenlampor
och talgljus. Morfar köpte en fotogen-
lampa, när han det våra året 1868
komde till Kristianstad för att köpa
råg. Morfar var nämligen rosbombud.
Slä gott som varje år slaktades ett
rottkreatur, och av talgen stjptes gjus.
Mormor var sedan sin barndom van
att lysa sig med föresticker som
kavaler och tidiga morgnar. Med två
brinnande stickor i handen gick
hon ogenerat upp på vinden och
lyste i skåp och andra mörka vrår.
Den första fotogenlampan i hemmet
anskaffades av en bonde vid namn

Hamne i Bergen på 1860-talet. När
det spordes att han fört sitt nya
underliga lyse, samledes alla byborna
om kyrkan utanför hans fönster
för att bestrida underverket. Alla
förundrade sig över det skarpa skera-
skenet.

I fönstren stod ett flertal
krutblommor såsom Kristi blod-
drappan, myrten, kaklar, ballor, Saron
Lilja m. fl. Sticklingar fick man av
vänner och bekanta. Men man
skulle aldrig tackas för en stickling
för då var det inte församt.

På en auktion efter en kapten
i Spånhyllan Rydabotun hade
morfur köpt två varar bli med
gyllene blommor. I dem sattes

ACC. N.R. M. 9606:9.

9.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

avbrutna blommor och ibland
papperblommor.

Till jul hängdes upp en palm-
krona under julduken i taket. Den
hängdes upp med ett långt brinnohår
eller hårtåg, för att kronan
lättare skulle röra på sig vid
minsta luftdrag.

De nämnda sedvanjorna brukades
under 1860- 80-talen.